

Asia: VN/30447/2024

Selvitys julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssitilanteissa

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit aiheesta Johdanto (1 luku):

-

2. Kommentit aiheesta Keskeiset käsitteet (2 luku):

-

3. Kommentit aiheesta Nykytilanne Suomessa (3 luku):

-

4. Kommentit aiheesta Oikeustila vertailumaissa (4 luku) ja Maakatsaukset (liitteet):

-

5. Kommentit aiheesta Vaihtoehtoiset sääntelymallit ja niiden arviointi (5 luku):

-

5.1 Raportissa on tunnistettu relevantit vaihtoehtoiset sääntelymallit ja malleja on arvioitu asianmukaisin kriteerein.

Jokseenkin samaa mieltä

Perustele kantasi (5.1):

-

5.2 Pidän kannatettavana sitä, että julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta konkurssitilanteissa säädettäisiin lailla (valitse yksi):

Täysin samaa mieltä

Perustele kantasi (5.2):

-

5.3 Jos julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta konkurssitilanteissa säädettäisiin lailla, sääntelyratkaisun pohjaksi tulisi valita (valitse yksi):

Konkurssipesän laaja toimimisvelvollisuus

Perustele kantasi (5.3):

-

5.4 Jos sääntelyratkaisun pohjaksi valittaisiin konkurssipesän rajoitettu toimimisvelvollisuus, miten/millä perusteilla konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja sen rajoitukset tulisi määritellä?

-

5.5 Jos julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta konkurssitilanteissa säädettäisiin lailla, omaisuudesta luopuminen voisi olla osa toimivaa sääntelyratkaisua (valitse yksi):

En osaa sanoa

Perustele kantasi (5.5):

-

6. Kommentit aiheesta Tulokset ja suositukset (6 luku):

-

6.1 Kommentit jatkoselvitysehdotuksesta Tiedon seuranta ja koonti:

-

6.2 Kommentit jatkoselvitysehdotuksesta Julkisselvitysmenettelyn kehittäminen:

-

6.3 Kommentit jatkoselvitysehdotuksesta Pesänhoitajan aseman kehittäminen:

-

6.4 Kommentit jatkoselvitysehdotuksesta Legaalipanttioikeuksien kehittäminen ja yritysikiinnitysten hyödyntäminen:

-

7. Yleiset ja/tai muut kuin yllä oleviin kohtiin sopivat kommentit raportista:

Metsähallitus kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lyhyesti seuraavaa:

Metsähallitus pitää erittäin tärkeänä sitä, että julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta konkurssitilanteissa säädettäisiin lailla. Metsähallitus on valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinnoijana ja näin ollen suurena maanhaltijana poikkeuksellisessa asemassa sen luovuttaessa valtion omaisuutta erinäisin sopimuksin.

Kuten selvityksen sivulla 19 todetaan, ”julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta ja siitä seuraavien kustannusten mahdollisesta etuasemasta konkurssitilanteissa ei ole säädetty konkurssilaissa (KonkL 120/2004) eikä myöskään kattavasti ympäristölainsäädännössä, minkä seurauksena julkisoikeudellisten ympäristövelvoitteiden kohtelu konkurssitilanteissa on jäänyt suurelta osin oikeudellisesti epäselvään tilaan.”

Voimassa oleva lainsäädäntö jättää suuresti tulkinnanvaraa asiantilaan, ja konkurssitilanteissa Metsähallituksen ei tulisi esim. valtion maiden vuokraajana joutua siihen tilanteeseen, että se joutuu vastaamaan konkurseista koituvista vastuista ja kustannuksista, joita ei voida kohdistaa mihinkään tahoon. Rahoituksen esim. maaperän puhdistamiskustannuksiin tulisi tulla muulta taholta kuin velkojalta ja tässä tapauksessa maanhaltijalta. Ympäristönsuojelulainsäädännön mukaista toissijaista vastuuta tulisi selkeyttää konkurssitilanteiden osalta.

Selvityksen sivulla 40 todetaan, että ”Oikeuspoliittisesti tarkastellen ympäristövahinkorahastosta päätettäessä on ollut tarkoituksena, että ympäristölainsäädännössä säädetyn vastuutahon (esimerkiksi toiminnanharjoittaja, alueen haltija, kunta tai konkurssipesä) vastuu on jatkossakin ensisijaista, ja TOVA-rahoitus ympäristövahinkorahastosta vasta viimesijainen rahoituslähde. Tästä syystä täsmentämällä julkisoikeudellisen ympäristövastuun kohdentumista konkurssitilanteissa tullaan täsmentäneeksi myös rahaston tulevaa käyttöalaa. Ympäristölainsäädännön toissijaisia ja viimesijaisia toimimisvelvollisuuksia sekä myös TOVA-rahoitusjärjestelmien käyttöalaa on toisaalta monin tavoin rajoitettu. Rajoitteet liittyvät muun muassa vastuutahojen henkilöön (jossa vastuu edellyttää tuottamusta tai tietämystä), haitallisten ympäristövaikutusten luonteeseen (jossa sääntely keskittyy pilaantumiseen, ei niinkään ympäristön muuhun haitalliseen muuttumiseen) sekä vastuun laajuuteen (jossa järjestelmän kattavuudelle on määritetty rahamääräisiä ylärajoja). Tästä syystä erittäin laajoja tai muutoin poikkeuksellisia ympäristövaikutuksia aikaansaavissa konkurssitilanteissa voivat edellä kuvatut TOVA-järjestelyt jatkossakin osoittautua riittämättömäksi.”

Laki ympäristövahinkorahastosta on tullut voimaan 1.1.2025, ja rahaston toimivuudesta ei ole vielä käytännön kokemusta. Selvityksessä on kuitenkin edellä mainitusti todettu, että TOVA-järjestelyt ovat viimesijaisia ja voivat olla tietyissä konkurssitilanteissa riittämättömiä.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan sääntelyratkaisun pohjaksi tulisi valita konkurssipesän laaja tai vähintäänkin rajoitettu toimimisvelvollisuus.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Riski Johansson Hanna
Metsähallitus